

ناگفته‌های مردی که نیم‌قرن در کنار شاه بود

۲۴ بهمن ۱۳۹۴ ساعت ۲۱:۰۲

کتاب «ظهور و سقوط سلطنت پهلوی» حاصل تلاش و ویراسته عبدالله شهبازی است. این کتاب خاطرات ارتشبد حسین فردوست؛ دوست صمیمی‌ای که رضاخان برای پسرش برگزید و او را همراه ولیعهد به سوئیس برای تحصیل در کالج «له‌روزه» فرستاد را در برمی‌گیرد.

کتاب «ظهور و سقوط سلطنت پهلوی» حاصل تلاش و ویراسته عبدالله شهبازی است. این کتاب خاطرات ارتشبد حسین فردوست؛ دوست صمیمی‌ای که رضاخان برای پسرش برگزید و او را همراه ولیعهد به سوئیس برای تحصیل در کالج «له‌روزه» فرستاد را در برمی‌گیرد. فردی که تا آخرین روز حکومت پهلوی صمیمی‌ترین دوست شاه شناخته می‌شد؛ تا جایی که حق داشت با شاه و ملکه بر سر یک میز غذا بخورد، محرمانه‌ترین اسرار محمدرضا در مخفیانه‌ترین ارتباطات او را بداند و در رأس مهم‌ترین ارگان اطلاعاتی رژیم پهلوی، «دفتر ویژه‌ی اطلاعات»، که سازمان اطلاعاتی شخصی شاه محسوب می‌شد، بر کل سیستم سیاسی و اطلاعاتی کشور و حتی بر ساواک، نظارت داشته باشد. فردی که حسنعلی منصور ابلاغ حکم نخست‌وزیری‌ای که آمریکا و انگلیس دستورش را صادر کرده بودند، از او مطالبه می‌کند و... ناگاه در ۱۲ آبان ۱۳۶۲ پس از پنج سال زندگی مخفیانه، شناسایی و بازداشت می‌شود. بعد از عبور از سؤالاتی همچون اینکه چرا او ایران را ترک نکرد؟ آیا در تدارک کودتا بود؟ و... هیچ‌کس تردیدی نداشت چنین فردی خاطرات مهمی با خود دارد. درک این اهمیت سبب شد این خاطرات تا اردیبهشت ۱۳۶۶ که بر اثر سکتة زندگی‌اش پایان یافت، به‌مرور ضبط و چندی بعد، تدوین و منتشر شود.

فردوست در میان نسل اول و دوم انقلاب آن‌قدر معروف بود که پس از چاپ کتاب خاطراتش، برای خرید آن صف بسته شود و با ۳۲ بار تجدید چاپ و در حدود دویست هزار نسخه، در فهرست کتاب‌های پر شمارگان قرار بگیرد.

این مقدمه اهمیت کتاب «ظهور و سقوط سلطنت پهلوی» را، که به خاطرات فردوست مشهور است، برای کسانی که سنشان اقتضای شناخت وی را ندارد، کافی است. اما بد نیست این را هم اضافه کنیم که اگرچه شاه به دلیل ویژگی‌های کیش شخصیتش، در بیان خاطرات حتی از دوستان بسیار صمیمی‌اش (که در تصمیماتش مؤثر بوده‌اند) همچون ارنست پرون هم نامی نبرده است، اما فردوست از این قاعده استثناست و وی چنین معرفی شده است: «دوست صمیمی من پسری بود به نام حسین فردوست که پدرش ستوان ارتش بود. حسین در دوران تحصیل در سوئیس با من هم‌درس بود و بعد هم با درجه‌ی سرهنگی سمت استادی

دانشکده‌ی افسری را عهده‌داری می‌کند و فعلاً در گارد شاهنشاهی مشغول انجام‌وظیفه است.» ۱

شاید همین سبب شد که اندکی پس از چاپ کتاب، رهبر معظم انقلاب در دیدار اعضای گروه تاریخ صدای جمهوری اسلامی ایران، به بهره‌گیری از آن برای معرفی واقعیت‌های رژیم شاه، توصیه کنند. ۲

کتاب از دوره‌ی کودکی محمدرضا تا روزهای آخر حکومت پهلوی را با جزئیات جذاب و روان بیان کرده و ویرایش آن نیز که توسط عبدالله شهبازی^۳، مورخ معاصر صورت گرفته است، فاقد هرگونه جهت‌گیری سیاسی است و اغلب توضیحات و معرفی شخصیت‌هایی که از آن‌ها نام‌برده شده (همچون تیمورتاش، فروغی، هویدا، شریف امامی و...) بر اساس اسناد به‌صورت مستقل در جلد دوم ارائه شده است که نقش مکمل خاطرات را دارد.

ناگفته‌های مردی که نیم‌قرن در کنار شاه بود / معرفی کتاب «ظهور و سقوط سلطنت پهلوی»

در کتاب، نقش مؤثر آمریکا و انگلیس در امور ایران را می‌توان به‌وضوح دید. به‌عنوان نمونه، وی در فرازی از کتاب درباره‌ی آخرین تلاش‌های آمریکا برای مقابله با انقلاب می‌گوید: «من از ورود هایزر اطلاع نداشتم و محمدرضا نیز اطلاعی نداشت. من تنها بعدها بود که از طریق گارد شنیدم که بدره‌ای به محمدرضا اطلاع داده که هایزر بیست روز است که در تهران است. محمدرضا تلفنی از سولیوان سفیر آمریکا گله می‌کند و فردای آن روز، سولیوان و هایزر به‌اتفاق هم به دیدار محمدرضا می‌روند. ماجرای این ملاقات را بدره‌ای به اطلاع من رساند. او گفت که در این ملاقات، هایزر بدون معذرت‌خواهی از تأخیر خبر ورود خود، کار را خراب‌تر می‌کند و از محمدرضا می‌پرسد: اینکه شنیده‌ام به استراحت می‌روید، آیا صحیح است؟ و تاریخ خروج محمدرضا را می‌پرسد. محمدرضا پاسخ می‌دهد: این یک امر شخصی است و هر موقع لازم دانستم از این مرخصی استفاده می‌کنم. [...] اما پس از گذشت یک ماه از حضور هایزر در ایران، خبرگزاری‌های رویتر و آسوشیتدپرس اعلام می‌کنند که معاون فرمانده سازمان پیمان آتلانتیک شمالی، ایران را ترک کرد. آن‌ها گفتند که هدف از سفر ژنرال هایزر به ایران و اقامت طولانی‌اش در این کشور، ترغیب نظامیان ایران به حمایت از دولت شاپور بختیار بوده است.»

پی‌نوشت‌ها:

۱ - محمدرضا پهلوی، مأموریت برای وطنم، ص ۸۷-۸۶.

۲ - مشروح بیانات رهبر معظم انقلاب ، ۸ بهمن ۱۳۷۰.

۳- عبدالله شهبازی، نویسنده، مورخ و پژوهشگر که در سال ۸۵ جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی را دریافت کرد.

منبع: فردا نیوز

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۲۵۹۹/شاه-کنار-قرن-نیم-مردی-های-ناگفته>